

RIKOSS

Računalniško Informacijsko Komunikacijsko Obveščanje Slepih in Slabovidnih

---

[Domov](#) [Uredništvo](#) [Naročite se na brezplačen e-Rikoss](#)

Bela palica - mednarodni dan bele palice

Avtor: *Marino Kačič*

Izšlo: RIKOSS, letnik 5, številka 3 / 2006

<http://www.zveza-slepih.si/RIKOSS>

*****

Leta 1970 je Mednarodna zveza slepih razglasila 15. oktober za mednarodni dan bele palice. Bela palica za slepe/slabovidne (ang. white cane) je danes povsod po svetu priznana kot pripomoček, ki ne le identificira pot slepi osebi, ampak jim zagotavlja varno hojo iz vidika prometa. Je pripomoček, ki služi kot podaljšek roke / antena za prepoznavanje in zaznavanje ključnih predmetov v okolju, ovir, strukture tal, vzpetin ipd. Istočasno je opozorilo drugim, da je njen uporabnik slep/slaboviden in ima zato posebne potrebe in pravice. V prometu na primer velja enako kot prometni znak. Bela palica simbolizira tudi osebno neodvisnost slepe/slabovidne osebe, hkrati pa uporabnika označi kot

drugačnega / posebnega. Torej mu na eni strani pomaga biti bolj samostojen, po drugi strani pa ga v odnosih hendikepira. Kdor ima belo palico, je pač posebej in ljudje se pogosto odzivajo tako, da uporabnika občudujejo, ker je tako samostojen in ga idealizirajo. S tem pa spregledajo njegove potrebe. Lahko pa se mu izmikajo ali pa mu želijo pomagati po svoji predstavi in ga s tem razvrednotijo kot človeka ....

Zgodovina bele palice

Ljudje s hudimi in hujšimi okvarami vida najbrž od vedno uporabljajo palice za pomoč pri gibanju, vendar pa je bila bela palica uvedena šele po prvi svetovni vojni. Bela palica kot simbol slepote se je med slepimi uveljavila v 20-tih letih minulega stoletja. Britanski fotograf in glasbenik James Biggs, ki je zaradi nesreče oslepel leta 1921, naj bi se domislil, da bi svojo palico pobarval v belo, da bi ga vozniki v domačem

kraju polnem prometa bolje videli, ko bi prečkal cesto. V Franciji pa je leta 1931 Guilly d'Herbemont začel z državnim gibanjem za uvedbo bele palice za slepe ljudi (The white cane, 2006).

V Združenih državah pripisujejo uvedbo bele palice Georgu A. Bonhamu iz kluba Lions Club International. Leta 1930 naj bi opazoval slepega človeka, ki je prečkal ulico s črno palico, ki je bila motoristom zaradi temnega cestišča komaj vidna. V klubu Lions so se zato odločili, da mu prebarvajo palico v belo zaradi večje vidnosti. Prvi posebni predpis o beli palici so sprejeli decembra 1930 v Teoriji, Illinois (ZDA) in ta nudi slepim pešcem z belo palico zaščito in prednost v cestnem prometu. Leta 1931 pa je Lions Club International začel s programom za širjenje splošne uporabe bele palice med slepimi (Information From Answers, 2006).

Leta 1964 je ameriški predsednik Lyndon B. Johnson 15. oktober razglasil za dan varnosti z belo palico. Leta 1970 pa je mednarodna zveza slepih isti datum razglasila za mednarodni dan bele palice. Postopno se je bela palica uveljavila in vse več držav po svetu je za uporabo bele palice pri hoji slepih sprejelo ustrezne predpise, s katerimi so belo palico označili kot simbol in prometni znak za slepe/slabovidne.

Učinkovitost uporabe bele palice pa je vodila tudi do drugih možnosti: leta 1976 je bela palica z oranžnimi črtami postala standardna palica za slepe, ki so obenem tudi gluhi/močno naglušni (wikipedija, 2006). V Franciji pa naj bi ljudje z močno slabovidnostjo uporabljali rumeno palico. Medtem ko v Argentini za ta namen predlagajo zeleno.

Uporaba bele palice

Uporabo bele palice so izpopolnili v Združenih državah Amerike pri delu s slepimi veterani iz druge svetovne vojne in uveljavili metodo, po kateri se belo palico uporablja kot podaljšek roke za zaznavanje predmetov in ovir, ki se nahajajo pod višino pasu (White cane law, 2006).

Razvoj novih tehnologij je omogočil tudi izboljšave tega preprostega pripomočka. Začele so se namreč uvajati tudi elektronske naprave, ki se vgrajujejo v belo palico ali delujejo v kombinaciji z njo kot nov pripomoček. Take bele palice omogočajo zaznavanje predmetov ne le pod višino pasu, temveč tudi v višini prsi in glave. Tovrstne bele palice imenujemo ultrazvočne palice.

Slepi/slabovidni za premagovanje gibalnih in komunikacijskih ovir pa belo palico in ultrazvočno palico vse bolj koristijo tudi v kombinaciji z najsodobnejšimi možnostmi informacijsko komunikacijske tehnologije. Tak primer je GPS sistem (Global Positioning System), ki s pomočjo satelitske navigacije in mobilne telefonije vodi uporabnika po poti do določenega mesta, na primer voznika avtomobila ali pohodnika v hribih .... Slep/slaboviden v kombinaciji z belo palico in takim sistemom pa lahko postane samostojen še v večjem obsegu. Tovrstni sistemi v zahodni Evropi že delujejo, pri nas pa se še uveljavljajo.

Vrste belih palic

Skoraj nemogoče je razvrstiti bele palice v skupine saj obstaja veliko različnih izpeljank. Najbrž toliko kolikor je zamisli. Za predstavitev jih bomo razdelili v skupine glede na potrebo in glede na obliko ter material (Sources of Long White Canes ..., 2006):

1. Bele palice razvrščene glede na potrebo:

- Dolga palica; ta "tradicionalna" bela palica je zasnovana predvsem kot pripomoček za mobilnost s katero slepa oseba začuti ovire na svoji poti. Dolžina palice je odvisna od višine uporabnika in tradicionalno seže od tal do prsnice. Nekateri dajejo prednost uporabi tudi daljših palic. Načeloma se začetniki učijo hoje z dolgo kompaktno belo palico.

- Otroška palica; ta izvedba je sorodna dolgi palici za odrasle, le da je namenjena uporabi otrokom in zato temu primerno dolga.

- Identifikacijska palica; je načeloma krajša in lažja od dolge palice in zato ima bolj omejene zmožnosti glede uporabnosti pri mobilnosti slepega/slabovidnega. Uporablja se za to, da opozori druge o uporabnikovi okvari vida in za hitro orientacijo, kosa uporabnik znajde v zagati in nima s seboj bele palice. Na primer v stranišču, avtobusu, vlaku ipd. Taka palica je lahko zelo majhna in se jo nosi v žepu, ko je zložena kot antena do velikosti svinčnika.

- Podporna palica; Bela podporna palica je v prvi vrsti namenjena za dodatno fizično stabilnost osebi z okvaro vida. Na primer starejši, ki težko hodijo ali kdor ima okvaro noge ipd. Zaradi svoje bele barve pa služi tudi kot sredstvo za identifikacijo. Ima pa relativno omejene možnosti kot orodje za mobilnost.

- Gorska palica; namenjena je za hojo v hribih, da se lahko uporabnik opira na njo, identificira teren, hkrati pa zaradi svoje bele barve opozarja druge na uporabnikovo okvaro vida in njegove posebne potrebe. Načeloma so tovrstne palice v osnovi hribovske, le da so prebarvane v belo. Da bi razširili krog uporabnosti (npr. Ob zmrzali, poledici ali snegu) pa imajo možnost menjave konic: bunkasta, koničasta, šilasta.

2. Bele palice razvrščene glede na oblike in materiale

- Glede na izvedbo; kompaktna bela palica je ne glede na material iz enega kosa po celotni dolžini. Zložljive pa so lahko narejene kot antena ali kot deli ki se zlagajo drug na drugega. Takih delov je lahko različno število (običajno od 3 do 6), odvisno kakšne velikosti želimo imeti belo palico v zloženem stanju.

- Glede na material; lahko je tradicionalno lesena. Najpogosteje pa so iz lahkega aluminija, plastike in vse pogosteje iz lahkih in čvrstih materialov kot je grafit in druga vlakna. Neredko pa kombinacija obojega.

- Glede na obliko; v glavnem so bele palice ravne. Obstajajo pa tudi rahlo ukrivljene z namenom lažje hoje ali uporabo drugačnih tehnik hoje z belo palico ipd.

- Glede na tehnično razvitost; večina belih palic omogoča le menjavo konice, ki je lahko v obliki krogle, bunke ali šila. Ultrazvočne bele palice pa imajo vgrajen senzor, ki zazna ovire tudi nad višino prsnega koša in glave. Ovire na tej višini ultrazvočna bela palica uporabniku sporoča prek vibriranja palice ali prek zvočnih signalov. Bela palica v kombinaciji z GSM in GPS tehnologijo pa omogoča poleg zaznave ovir še določanje pozicije v globalnem prostoru in sicer prek govora pove, kje se posameznik na določeni ulici nahaja in ga usmerja kam naprej.

Predpisi, povezani z belo palico

Zakon o varnosti cestnega prometa iz leta 2005 določa, da so v primeru, ko so udeleženci cestnega prometa otroci, starejši ljudje, slepi, invalidi in druge osebe, ki niso v celoti sposobne za samostojno udeležbo v cestnem prometu, drugi udeleženci dolžni nanje posebno paziti in jim, če je potrebno, tudi pomagati (But, 2005). To v praksi pomeni, da mora voznik motornega vozila, kolesa ali pešec biti posebej pozoren na uporabnika bele palice, četudi bi ta nehote kršil predpise po tem zakonu.

Zakon pa obvezuje tudi slepo/slabovidno osebo, ki gre sama na cesto, da stori vse, da ne ogroža varnosti v cestnem prometu. To pomeni, da je usposobljena za uporabo bele palice, preden gre sama na cesto ali pa gre z ustreznim spremljevalcem (But, 2005). Udeleženec v prometu z belo palico mora po eni strani znati uporabljati belo palico, po drugi strani pa mora poznati in upoštevati cestno prometne predpise. V kolikor tega dvojega slepa/slabovidna oseba ne pozna, ne sme na cesto oziroma mora imeti spremljevalca. Tretja možnost pa je še pes vodič, ki je posebej šolan za tovrstno opravilo. Vendar tudi v tem primeru mora slepa/slabovidna oseba poznati in upoštevati cestno prometne predpise.

V Sloveniji pripada ima slepa/slabovidna oseba pravico do bele palice največ enkrat letno oziroma največ vsaka tri leta do ultrazvočne bele palice (Mihelič, 2005).

Socialni vidik bele palice

Po podatkih Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije, ki je krovna organizacija devetih medobčinskih društev slepih in slabovidnih je bilo na dan 31.12.2005, včlanjenih 3823 oseb, od tega 2277 slepih in 1546 slabovidnih. Po predvidevanju oftalmološke stroke pa naj bi imelo v državi resnejše okvare vida od 30.000 do 40.000 ljudi. Mnogi izmed teh ali vsaj tisti, ki so včlanjeni in se jih vodi kot slepe (ostanek ostrine vida pod 5 procentov) za svoje gibanje v širšem okolju potrebujejo belo palico. Vendar izkušnje kažejo, da je večina vendarle nima ali je ne uporablja: 70% bele palice nima, okrog 18% jo ima a je ne uporablja, 9% jo uporablja le v skrajnih primerih in le 9% jo uporablja redno (Kačič, 2006).

Glavni razlogi za to je na eni strani občutek, da ko enkrat vzameš belo palico in hodiš z njo, priznaš vsem da si slep, na drugi strani pa občutno spremenjeno vedenje okolice do osebe, ki hodi z belo palico. Včasih je to vedenje izogibajoče, drugič pokroviteljsko, tretjič kot da ni nič – skratka "normalno". V vsakem primeru pa so občutki tistega, ki se poda z belo palico med ljudi na začetku mučni, nevzdržni

(Stančič, 1991). Mnogi te občutke premagajo s ciljem, da so kasneje bolj samostojni. Veliko pa je takih, ki nikdar ne premagajo teh občutkov in si izoblikujejo različne razlage, zakaj ni smiselna, potrebna ali možna uporaba bele palice. Kot kaže pa je vsem skupno to, da je zelo mučno oditi z belo palico med ljudi. Razlika je v tem, da eni žrtvujejo večjo samostojnost, da teh občutkov ne bi doživljali, drugi gredo prek tega, da bi bili z uporabo bele palice bolj samostojni.

Iz omenjenih razlogov je poleg uporabnosti bele palice po mojem potrebno imeti v mislih tudi hendikepirajoč vidik bele palice. Uporaba bele palice prinese mnogo dobrega, prinese pa tudi nekaj slabega. Zato bi po mojem mnenju ob prazniku bele palice morali govoriti tako o dobrih kakor o senčnih plateg, saj jo drugače idealiziramo. Da bi pri sebi to preverili se vprašajte, kaj vam je najprej prišlo na misel, ko ste srečali osebo z belo palico? Ste pomislili: "ubogi revček"? Ali morda: "jaz tega ne bi preživel"? V prvem primeru je vaš odnos do osebe z belo palico pokroviteljski (on je v primerjavi z menoj nebogljjen), v drugem pa idealizirajoč (on zmore nekaj, kar ja ne bi). Vedite, da četudi nič ne rečete, se to odraža v vašem vedenju in to oseba z belo palico večinoma začuti oz. doživi. Rešitev iz teh pasti ni pomoč kakor si vi predstavljate ali izmikanje, ampak preprosto vprašanje: "Vam lahko kako pomagam"?

Na drugi strani se moramo ljudje, ki imamo težave z vidom, vključevati v družbo tako, da vse bolj sprejemamo socialno odgovornost. To pomeni, da se kolikor se da prilagajamo splošnim normam, pravilom in merilom, ki veljajo za ostale ljudi. Rezultati in uspehi, ki nastajajo pod relativno enakimi pogoji in enakimi merili kot za vse ostale, imajo tudi enako vrednost. Takrat lahko upamo, da bo bela palica le pripomoček in ne kot sedaj etiketa za drugačnost, "invalidnost". Bela palica bo dosegla svojo polno uporabnost torej takrat, ko se bo okolje v tolikšni meri osvestilo, da se bo prilagodilo tudi slepim in slabovidnim osebam (npr. urejeni robniki, ne z listjem zasuti kanali, talne barvne in reliefne vodilne linije, enakovredno sprejemanje ...) in bodo hkrati uporabniki bele palice socialno odgovorno vključeni v družbo v smislu aktivnosti, dela in ne le zahtev.

Viri:

But, B. (2005). Vodnik po pravicah slepih in slabovidnih. Ljubljana: Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije.

Information From Answers. Stran obiskana 1.8.2006.

<http://www.answers.com/topic/white-cane>

Kačič, M. (2000). Komunikacija, ravnanje in svetovanje v interakciji s slepimi in slabovidnimi. Socialno delo: 39, 6; 421-432.

Kačič, M. (2006). Ocena samostojnosti odraslih slepih/slabovidnih. Socialno delo: v recenziji.

Mihelič, B., Čufer, B. (2005). Podaj mi roko; 85 let organiziranega delovanja slepih in slabovidnih na Slovenskem. Ljubljana: Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije.

Sources of Long White Canes, AMDs, Adapted Canes, Tips & Accessories. Stran obiskana 1.8.2006. <http://www.tsbvi.edu/Education/canes.htm>

Stančić V. (1991). Oštećenja vida - biopsihosocialni aspekti. Zagreb: Školska knjiga.

The White Cane. Stranobiskana 1.8.2006. http://en.wikipedia.org/wiki/White_cane

White Cane Week Magazine. (stran obiskana 1.8.2006) <http://www.ccbnational.net>

White Cane Law - Blind/Visually Impaired. Stran obiskana 1.8.2006. <http://dhfs.wisconsin.gov/blind/WhiteCaneLaw.htm>

Opomba: Besedilo članka se lahko uporablja skupaj z navajanjem imena članka, avtorja in mesta izdaje. Vse druge oblike uporabe so protizakonite in zato iztožljive!

[Na vrh](#)

© 2002-2006, Uredništvo Rikoss / [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)